

АКТУАЛЬНІ ПРИНЦИПИ АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ, ЯК АСПЕКТ ФОРМУВАННЯ ОСОБИСТОСТІ ЗДОБУВАЧА МЕДИЧНОЇ ОСВІТИ

НАУКОВО-ДОСЛІДНА ГРУПА:

Браткова Любов Бориславівна

ORCID ID: 0000-0003-3548-559X

Асистентка кафедри педіатрії

Одеський національний медичний університет, Україна

Лотиш Надія Григорівна

ORCID ID: 0000-0002-0569-5855

канд.мед.наук, доцентка кафедри педіатрії

Одеський національний медичний університет, Україна

Кравченко Тетяна Юріївна

ORCID ID: 0000-0002-2700-8323

канд.мед.наук, доцентка кафедри педіатрії

Одеський національний медичний університет, Україна

Федін Максим Володимирович

ORCID ID: 0000-0001-8856-393X

канд.мед.наук, доцент кафедри педіатрії

Одеський національний медичний університет, Україна

Павлова Вікторія Володимирівна

ORCID ID: 0000-0002-9996-391X

Асистентка кафедри педіатрії

Одеський національний медичний університет, Україна

Академічна доброчесність- це сукупність етичних принципів та визначених законом правил, якими мають керуватися учасники освітнього процесу під час навчання, викладання та провадження наукової (творчої) діяльності з метою забезпечення довіри до результатів навчання та/або наукових (творчих) досягнень [1].

Принципи академічної доброчесності регламентовані на законодавчому рівні України. Відповідні норми вказані у законі України про освіту та Законі Україну про вищу освіту[2-4]. У межах історичного контексту слід зазначити, що ще у стародавньому світі, особливо серед лікарів, академічна доброчесність виражалася через етичні кодекси та присяги, які підкреслювали важливість чесності, конфіденційності та відданості добру пацієнтів. Один із найвідоміших прикладів — Присяга Гіппократа, яка досі вважається основоположним документом медичної етики[4].

Гіппократ, якого часто називають "батьком медицини", жив у Греції у V столітті до нашої ери. Його присяга - це обітниця, дана лікарями, що вони будуть виконувати

свої обов'язки етично та чесно. У цьому документі міститься заклик не шкодити пацієнту, зберігати медичні таємниці та передавати медичні знання лише гідним. Гален, ще один видатний лікар античності, який жив у II столітті нашої ери, також підкреслював важливість етики в медицині. Він наполягав на необхідності постійного навчання та вдосконалення у медичній практиці, підкреслюючи, що лікар повинен працювати на благо пацієнтів, використовуючи весь свій досвід та знання. У ісламській медичній традиції, яка розвивалася згодом, також існували власні правила академічної доброчесності та медичної етики. Тексти, такі як "Коран" та роботи ісламських вчених, закликали до чесності, справедливості та милосердя у лікуванні та дослідженнях[6].

Ці давні вирази лікарів та етичні кодекси лягли в основу сучасної академічної доброчесності та медичної етики, нагадуючи про важливість відповідальності, чесності та етичної поведінки у науковій та лікувальній практиці. В епоху Просвітництва, з появою наукового методу, академічна доброчесність стала ще більш актуальною. Встановлення точності фактів у викладенні наукових експериментів визнавалися фундаментальними для наукового прогресу. У період Індустріальної революції і з розвитком технологій виникла потреба в стандартизації наукових досліджень та публікацій, що також сприяло зміцненню академічної доброчесності [7].

У XX столітті, з розширенням доступу до вищої освіти та розвитком наукових досліджень, питання академічної доброчесності набули ще більшої актуальності. Були створені різноманітні організації та кодекси, спрямовані на запобігання плагіату, фальсифікації даних та інших порушень [8].

У XXI столітті, з розвитком Інтернету та цифрових технологій, академічна доброчесність стикається з новими викликами, такими як електронний плагіат. Однак технології також пропонують нові інструменти для виявлення та запобігання академічним порушенням[9].

Академічна доброчесність має на меті формування чесності та етичної поведінки, що вбачає залучення студентів та викладачів до розуміння та дотримання високих етичних стандартів у навчанні, наукових дослідженнях та публікаціях. Запобігання плагіату, фальсифікації даних, допомога на іспитах, подання робіт інших як своїх та інші види обману сприяє попередженню академічного шахрайства. [10].

Розвиток критичного мислення та навичок дослідження заохочує здобувачів до самостійного аналізу, критичної оцінки джерел інформації та розробки власних аргументованих висновків.

Якість освіти та наукових досліджень забезпечується підтримкою стандартів, які гарантують надійність і вірогідність наукових результатів та освітніх досягнень. Захист авторських прав та інтелектуальної власності досягається вихованням поваги до чужої праці та відповідального використання інтелектуальних ресурсів [11].

Підтримка наукової спільноти, що втілюється у створенні середовища, де кожен учасник відчуває відповідальність за дотримання і підтримку принципів академічної доброчесності. Створення системи оцінки та контролю досягається розробкою і впровадженням механізмів оцінки та контролю за дотриманням академічної доброчесності на всіх рівнях освітнього процесу.

Завдання академічної доброчесності є фундаментальними для забезпечення якості освіти та наукових досліджень, формування професійної та моральної відповідальності серед студентів і науковців

Розмірковуючи про доброчесність маємо дати визначення, що ж вважається НЕ доброчесністю. Академічна недоброчесність у житті здобувача медичної освіти може

мати серйозні наслідки, оскільки вона підриває основу медичної етики та професіоналізму, що є критично важливими для майбутньої практики. Ось кілька основних видів академічної недоброчесності, з якими може зіткнутися здобувач медичної освіти [11].

Першим і тим, що найчастіше зустрічається, є плагіат. Це використання чужих робіт без належного визнання авторства: копіювання текстів з наукових статей, книг, інтернет-ресурсів без цитування або навіть подання чужих ідей як власних. Друге-фальсифікація та вигадкування даних. Створення або зміна даних у лабораторних роботах, дослідженнях або звітах, щоб результати виглядали краще, ніж вони є насправді[12-14].

Окремо слід відмітити, що співучасть у недоброчесності теж є злочином. Це може бути допомога іншим здобувачам у вчиненні академічних порушень, наприклад, надання власних робіт для копіювання або сприяння у підготовці до іспитів недоброчесним шляхом. Обман або шахрайство полягають у використанні заборонених матеріалів або пристроїв, заміна осіб під час онлайн-іспитів. Неналежна або неповна вказівка джерел інформації, які були використані при підготовці академічних робіт, призводить до порушень цитування джерел. Використання робіт з "банків робіт": подання робіт, куплених або взятих з інтернет-ресурсів, що спеціалізуються на продажі академічних робіт, як своїх власних[3, 5, 11].

Важливо розуміти, що академічна недоброчесність не лише шкодить репутації здобувача, але й підриває довіру до медичної професії в цілому. Медичні установи та університети часто мають сувору політику та наслідки для випадків академічної недоброчесності, включаючи дисциплінарні заходи, які можуть вплинути на подальшу кар'єру здобувача медичної освіти.

Формування принципів академічної доброчесності у здобувачів медичної освіти вимагає комплексного підходу, що включає різноманітні методи та інструменти. Слід зазначити декілька ключових механізмів, серед яких перше- це орієнтація на етику в навчальному плані, що включає інтеграцію питань та проблем академічної доброчесності у курси медичної освіти, забезпечення дискусій та аналізу складних етичних дилем. Необхідно розробляти «Кодекси доброчесності», які знайомлять здобувачів медичної освіти з основними принципами академічної та професійної етики, та до яких вони зобов'язуються дотримуватися[11, 13-14].

Проведення спеціалізованих тренінгів, семінарів та воркшопів з академічної доброчесності, плагіату, цитування та дослідницької етики для широкого загалу здобувачів дозволить більш детально ознайомитися із цим питанням. Також слід заохочувати усі види менторства та наставництва. Залучення досвідчених викладачів і професіоналів як менторів надає приклад для наслідування та підтримує у здобувачах освіти формування етичних засад. Враховуючи виклики, із якими стикається академічна спільнота, слід в використовувати спеціалізовані програми для перевірки наукових робіт на плагіат [10-12].

Залучення здобувачів медичної освіти до самостійної розробки правил сприяє зростанню їх відповідальності. Використовуючи систему винагород і відповідальності за дотримання принципів доброчесності підвищує відчуття відповідальності за їх порушення [11, 15-16].

Використання практичних вправ, таких як організація практичних занять, де здобувачі можуть вчитися працювати з даними чесно, аналізувати та представляти результати досліджень, сприяє підтриманню засад доброчесності. Розвиваючи критичне мислення у здобувачів медичної освіти, що передбачає самостійний аналіз, оцінку замість бездумного копіювання інформації, також йде на користь дотримання

добросовісних засад. Необхідно також чітко окреслювати можливі штрафні наслідки за порушення принципів академічної доброчесності. Вони можуть бути різні, в залежності від політики конкретної освітньої установи та тяжкості порушення. Наприклад, попередження (вербальне або письмове і встановлення наслідків подальших порушень), зниження оцінки (автоматичне зниження оцінки за завдання, курс або іспит, де було виявлено порушення), анулювання роботи (повне анулювання результатів за завдання або іспит, в яких було встановлено порушення), відрахування з курсу (навіть без можливості повторного проходження).

Дотримання принципів академічної доброчесності є критично важливим, бо сприяє чесності та прозорості в освітньому процесі та наукових дослідженнях, забезпечуючи вірогідність та достовірність результатів. Це створює надійну основу для навчання, наукового пошуку та інновацій. [6,12,13].

Добросовісність у навчанні та дослідженнях підтримує довіру суспільства до академічних інституцій та їхніх випускників. Це визначає цінність дипломів, ступенів та наукових звань, а також сприяє здоровому науковому діалогу та співпраці. [10].

В основі медичної та будь-якої іншої професії лежить етика. Притримуючись принципів академічної доброчесності під час навчання, ми закладаємо основу для майбутньої професійної медичної діяльності, заснованої на етиці, чесності та відповідальності. Принципи академічної доброчесності спонукають здобувачів до самостійного аналізу, дослідження та висновків, розвиваючи навички критичного мислення. Це не тільки підвищує академічні стандарти, але й готує здобувачів до вирішення складних проблем у реальному житті.

Таким чином, дотримання академічної доброчесності не лише забезпечує справедливість та рівність у навчальному середовищі, але й готує морально стійких, відповідальних і компетентних фахівців, здатних забезпечити позитивний вплив на суспільство та професійну сферу [2,16].

Список використаних джерел:

1. Розширений глосарій термінів та понять ст. 42 "Академічна доброчесність" Закону України "Про освіту" // Шкільна бібліотека плюс. – 2019. – № 3/4 (Лют.). – С. 9–21.
2. Про Рекомендації щодо запобігання академічного плагіату та його виявлення в наукових роботах : лист МОН України від 15.08.2018 року № 1/11-8681 // Інформаційний збірник та коментарі Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України. – 2018. – № 9. – С. 85–89.
3. Щодо рекомендацій з академічної доброчесності для закладів вищої освіти : лист МОН України від 23.10.2018 № 1/9-650 // Інформаційний збірник та коментарі Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України. – 2018. – № 11. – С. 41–77.
4. Красюк Т. В. Розмежування аморального проступку та порушення академічної доброчесності: правові проблеми / Т. В. Красюк, І. Е. Щеглаков // Право та інновації. – 2019. – № 4. – С. 40–49.
5. Єсипенко Д. Плагіат: толерований і токсичний / Дмитро Єсипенко // Дивослово. – 2019. – № 2. – С. 55–59.
6. Бойчук Д. Перевірка на плагіат: власний досвід / Дмитро Бойчук // Освіта України. – 2019. – № 25 (24 черв.). – С. 7.
7. Молчанова Т. Плагіат як явище у науковому просторі / Тетяна Молчанова // Дзвін. – 2021. – № 7. – С. 197–200.
8. Гвоздецька Б. Чинники недобросовісної поведінки студентів у навчальному процесі / Богданна Гвоздецька // Вища школа. – 2019. – № 10. – С. 55–65.
9. Гречаник О. Є. Академічна доброчесність учасників освітнього процесу / О. Є. Гречаник // Управління школою. – 2020. – № 7/9. – С. 24–33.
10. Горбань Ю. Бібліотека у грі: навчання інформаційної грамотності та запобігання плагіату / Ю. Горбань, О. Скаченко // Бібліотечний вісник. – 2019. – № 5. – С. 26–33.

11. Телегіна Л. П. Аналіз основних складових запровадження Закону України "Про освіту" / Л. П. Телегіна // Педагогічна майстерня. – 2019. – № 3(Берез.). – С. 4–11
12. Хамітов Н. Воля до наукової новизни як умова неможливості плагіату / Назін Хамітов // Вища освіта України. – 2018. – № 2. – С. 13–18.
13. Хома О. Ефективний опір науковця за умов морального розпаду наукових спільнот / Олег Хома // Філософська думка. – 2018. – № 1. – С. 47–52.
14. Дем'янчук О. О., Адамович І. В. Теоретичні засади використання інтерактивних технологій в навчальному процесі. Науковий вісник ужгородського університету. Серія: «Педагогіка. Соціальна робота». 2020. Випуск 1 (46). – С.160-163.
15. Міжгалузові диспути: динаміка та розвиток сучасних наукових досліджень 120 11. Рожнова Т. Є., Вадзюк С. Н., Наконечна С. С., Ратинська О. М. Інтерактивні методи навчання – шлях до підвищення ефективності освітнього процесу у медичних закладах вищої освіти // МЕДИЧНА ОСВІТА. 2020. № 1. С.51-59.
16. Шевчик Л. О. Застосування квесту як технології практико-орієнтованого навчання студентів медичних вишів / Л. О. Шевчик, Н. Я. Кравець // Медична освіта. – 2018. – № 3. – С. 78–81